

Obraćanje višeg zamjenika visokog predstavnika Petera Bas-Backera na konferenciji “Deseti dijalog između Pravoslavne crkve i grupe Evropske narodne stranke i Evropskih demokrata”

Podići glas za ljude drugih vjeroispovjesti

Gdine/gđo predsjedavajući, dame i gospodo,

Hvala vam što ste nas pozvali na ovaj skup, tako primjeren vremenu u kojem živimo.

U Uredu visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini, dr. Christiana Schwarz-Schillinga, radim kao njegov viši zamjenik na unapređenju reformi u sektoru obrazovanja i javnog emitiranja, ali također intenzivno radimo kako bi vjerske zajednice približili jedne drugima.

Iz te perspektive tema današnje diskusije – Evropa putem solidarnosti prema ljudima: religija i politika na djelu – mogla bi biti veoma kontroverzna.

Postoji veoma utjecajan dio javnog mnijenja, i u Bosni i Hercegovini također, koji ulogu religije u politici smatra problematičnom u naboljem, te očito destruktivnom u najgorem slučaju.

Nisam siguran da li ovakav skup može dati konstruktivan doprinos globalnoj diskusiji o religiji u politici ako se ne

potrudi da analizira, i opovrgne, široko rasprostranjeno mišljenje da uopće *nema* mjesta za religiju u politici.

Logika iza ove protu-religijske premise je slijedeća: historija pokazuje da linijana kojoj se religije razilaze može postati, i u državama bivše Jugoslavije često je postajala, prva linija sukoba; ratovi u bivšoj Jugoslaviji su okrutan primjer. Dakle, prema ovoj logici, ako eliminišete krizne linije između religija, možete spriječiti da one postanu prve linije sukoba. Odlučnim ustrajanjem na putu sekularizma, i ograničavanjem religije na privatnu sferu, može se postići ovaj hvalevrijedan cilj.

Ovakvo razmišljanje nije spojivo sa idejom da religija i politika mogu uspostaviti bilo kakvu praktičnu solidarnost.

Oni koji zagovaraju ideju da religija i politika mogu ići ruku pod ruku često tvrde da je religiozno vjerovanje pogrešno shvaćeno i da njegovi protivnici ne shvaćaju izuzetnu moć takvog vjerovanja da čini dobro i da, zaista, *spriječava* sukob.

Ali činjenice iz novije historije tjeraju nas da dobro razmislimo još jednom.

1991. godine politički i vjerski lideri u Evropskoj uniji su svi ulagali velike napore i nadali se da će spriječiti sukob u bivšoj Jugoslaviji. Ali bili su svjedoci raspada ove zemlje i eskalacije veoma nasilnog sukoba, koji je katkada bio nadahnut lokalnim religijama.

Sagledajmo ove činjenice, koliko god da su neugodne. Linije razilaženja između religija u bivšoj Jugoslaviji *jesu* se pretvorile u prve linije sukoba, i vjerske zajednice pokazale su da nisu bile spremne i u stanju da spriječe taj užasni preobražaj.

Ovaj neuspjeh je sumorna realnost sa kojom se svi mi moramo suočiti. Međutim ne vjerujem da je time utvrđeno stalno i

čvrsto pravilo.

Prvo, zato što su politika i religija prisutne u svakoj civilizaciji, dio su ljudskog života i same srži svakog društva, ne samo u Bosni i Hercegovini.

Drugo, zato što religija i politika *mogu* na konstruktivan način biti smještene u isti okvir. Političke stranke u Evropi sa predznakom "hrišćanske" u svome nazivu su uspješno spajale elemente konvencionalnih vjerskih društvenih učenja u svojim izbornim platformama, koje su nailazile na odaziv među biračima izvan jedne vjerske zajednice. Izborna matematika zahtijeva da stranke dobiju podršku i izvan jedne zajednice ako žele da učestvuju u vlasti. A ono što je dobro za jednu zajednicu obično je dobro i za druge.

U mojoj zemlji, Holandiji, na primjer, decenijama je politički sistem sa distinktivnim katoličkim, protestantskim i socijalističkim stubovima efikasno stvarao prosperitetnu društvenu i ekonomsku zajednicu, koja je funkcionisala kao dio procesa donošenja političkih odluka putem koncenzusa. Danas, obzirom na promjenu demografske situacije, ponovo tražimo načine da se prilagodimo unutar našeg sistema koncenzusa.

Dakle u Evropi postoji tradicija uključivanja vjerskog impulsa u sekularnu politiku na konstruktivan način.

Ovdje se ne radi jednostavno o tome da se religiozno mora prilagoditi sekularnom. Sam religiozni impuls, barem u monoteističkoj tradiciji, je u skladu sa prihvaćenim građanskim vrijednostima Evrope.

Težište koje hrišćanstvo, islam i judaizam stavljaju na integritet pojedinca i primat ljubavi su suštinski elementi u savremenoj evropskoj kulturi.

Ali ipak se moramo zapitati: da li vodeće vjerske zajednice u jugoistočnoj Evropi na efikasan način prenose ove elemente, odnosno da li se oni nalaze u samom vrhu prioriteta učenja i

aktivnosti tih vjerskih zajednica?

Ovdje govorim samo o situaciji u Bosni i Hercegovini, gdje moramo uvažiti činjenicu da su mnogi vjerski lideri i dalje zarobljeni u veoma ograničavajućoj ulozi lidera jedne *zajednice*, koju su im nametnule okolnosti autoritarne ere a potom okolnosti sukoba u prvoj polovini 1990-tih godina.

Mislim da se oni moraju izdići iznad ove, u suštini *ograničavajuće* uloge, da bi postali istinski vjerodostojni zagovarači suštinskih vrijednosti njihove vjere, te kao takvi dati onu vrstu vjerskog doprinosa politici koja se pokazala tako konstruktivnom drugdje u Evropi.

Mislim također da postoji način da se procijeni da li su vjerski lideri uspjeli da se oslobode asocijacija i veza sa zajednicom kako bi artikulirali univerzalne istine koje su suštinske u njihovoj ideologiji. A to se može učiniti kada dižu svoj glas za ljude drugih vjeroispovjesti. Kada vjerski lideri u Bosni i Hercegovini imaju vodeću ulogu u obnovi bogomolja *drugih* vjera; kada sebe vide kao lidere naroda općenito, a ne bilo kojeg naroda *pojedinačno*, njihov uticaj će biti snažan i konstruktivan. (S tim u vezi, nedavno je bilo nekih pozitivnih pomaka u Bosni i Hercegovini)

Dame i gospodo,

Ovdje se ne radi o hiru. Sa političkog stanovišta, to je vrlo praktično i realno. Ako moj susjed postaje žrtvom zbog njegove vjerske pripadnosti, onda su i *moja* ljudska prava narušena. Ako bogomolja mog susjeda ne može biti ponovo izgrađena, narušeno je i *moje* pravo na slobodu vjeroispovjesti. Ako se moj susjed ne može vratiti u svoju kuću, *moja* sigurnost i sigurnost moje porodice su ugroženi.

Najuvjerljiviji odgovor na ideju da religija ne igra nikakvu ulogu u politici ne leži u insistiranju na toj ulozi nekom vrstom statutarnog prava; umjesto toga treba pokazati na uvjerljiv način, kroz inkluzivan angažman, da religija može

konstruktivno odigrati ovu ulogu.

Jedan od ciljeva današnje diskusije je da se “iznađe novi način za stvaranje solidarnosti prema ljudima i promoviranje religije i politike na djelu.”

Najuvjerljiviji vjerski impuls je inkluzivan; impuls zajednice, posebno u vrijeme straha i nesigurnosti, može biti isključiv.

Postoji jedna stvar koja nam je danas najpotrebnija u Bosni i Hercegovini, gdje je pomirenje još uvijek daleko, kao što je pokazala konferencija održana u Beogradu prije dvije sedmice. Potrebno nam je hrabro vjersko vodstvo koje će pokazati da je inkluzivno, i koje može stvoriti solidarnost za opće dobro.

Hvala.